

DISSERTATIONEM INAUGURALEM MEDICAM

GENERALIA DE FEBRIBVS TRADENTEM

PRAESIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINAE ELOQVENTIAE ANTIQVITATVM ET
PHILOSOPHIAE PROFESSORE PVBLICO
ORDINARIO

ACADEMIARVM IMPERIALIVM NATVRAE CVRIOSORVM
ET PETROPOLITANAE VT ET REGIAE SCIENTIA-
RVM SOCIETATIS BEROLINENSIS
SODALE

PATRONO ATQVE PROMOTORE SVO
AETATEM VENERANDO

PRO IMPETRANDO

GRADV DOCTORIS

A. d. SEPT. MDCCXLII.

H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET

A V C T O R

IOANNES GODOFREDVS ZIERHOLDVS

RAGOESENSIS-SAXO.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

VIRO
*PLVRIMVM REVERENDO CLARISSIMO
DOCTISSIMO*
DOMINO
M. IOANNI MICHAELI
ZIERHOLDO

ECCLESIAE RAGOESENSIVM PASTORI
MERITISSIMO

PATRI OPTIMO
AETERNVMQVE VENERANDO

S. P. D.

FILIVS.

Tam multa tamque magna sunt TVA, venerande Senex, in me amoris atque benevolentiae monimenta, ut, quod non TIBI acceptum ferendum sit, prorsus habeam nihil. Vsque adeo per TE & spiritum traho, & TVO munere literis consecratus traditusque sum, ut mirum videri haud debeat, quod praesentes, quos TIBI offero, riuuli, ex TVA scaturigine, Deo immortali ita iubente, progressi, rursus ad TE prolabantur. Excipe igitur gremio foetum, eumque primum, qui abs TE primas duxit origines, TIBIque cultum, ac quicquid in se boni continere videtur, debet. Quem si probatum acceptumque TIBI videro, erit sane quam ob rem mihi, non summo opere tantum gratuler, verum etiam, quodam veluti calcari concitatus, placere TIBI semper studeam. Vale, & me impofterum paterno animo, ut soles, complecti non dedigneris.

Dabam Halæ propter Salam
d. xxx. August. MDCCXLII.

J. N. J.

GENERALIA DE FEBRIBVS.

§. I.

De vocis origine, haud facile quisquam certi quid dicere potest. Quidam febrem a fervore dictam existimant: alii (a) a veteri voce februo i. e. lustro vel purgo, nec minus a februis, apud Latinos, teste FESTO, omnia ea, quæ purgamenti causa, in quibuscunque sacrificiis, adhibebantur, denotantibus, provenisse nomen hujus mali persuasum habent. Rursus nonnulli (b) illam germanicæ voci Feuer originem debere suam, referunt: ex hac ratione forsitan, quia veteres, uti ex illorum definitionibus, quas posteritati reliquerunt, apparet, febrem pro calore præternaturali, in corde accenso, venditarunt.

§. II.

In febre, si non definienda, certe describenda, plurimi veterum cum GALENO (c) faciunt, eamque

Veterum definitiones de febre.

A 3

- (a) vide SENNERTVM & PRIMEROSIVM in operibus de febribus sub initio.
 (b) IOH. VAN BEVERWICK in dem Schatze der Gesundheit.
 (c) Ante Galenum quidam medicorum, imprimis ille medicinæ parens Hippocrates, erudite & multum de febribus disputa-

que pro generali morbo corporis totius agnoscunt, in corde maxime sedem ejus quærentes, in quo quippe calor ille accensus, ut totum corpus tandem ignem concipiat, efficit. Esse autem GALENVS (d) febrem dicit, *unum ex numero morborum intemperiei, quando in corde præter naturam caliditas generatur.* Eidem fere definitioni AVICENNA (e) & Averroes, Arabum principes medicorum, subscribunt, nisi quod addant, *hunc calorem extraneum esse, accensum in corde, & procedentem ab eo, mediantibus spiritu & sanguine, per arterias & venas, in totum corpus, & inflammari in eo inflammatione, que nocet operationibus naturalibus, non sicut caliditas ira & laboris, quum non ultimatur, & impedit operationem ita, ut retineatur.* Horum castra multi non infimi nominis medici sequuntur, inter quos haud ultimum sibi vindicant locum *Primerosius, Sennertus, Fernelius, & alii,* quos commemorare longum foret.

§. III

Veteres febrem pro calore habuerunt.

Quanquam de caloribus febrilibus natura & qualitate multum inter se differunt Galeni affectæ: cum alii eundem igneam, alii auctum ex calore nativo, alii præternaturalem, alii extraneum esse adpellandum putant: Omnes in eo conveniunt tamen, nusquam quidquam

disputavit, quamvis nusquam, quid febris sit, definiverit, quod probabiliter fecit, quoniam ejus nomen $\pi\acute{\nu}\rho$ sufficiens esse, ad malum determinandum, credidit.

(d) in lib. de febrium differentiis Cap. III.

(e) Operum Tomo secundo Tr. 1. Cap. I. p. 1. Edit. Venetæ quæ apud Juntas prodiit 1596.

quidquam, præter calorem, febres producere, in iisdemque peccare. Inter hos FERNELIVS (f) tres caloris hujus febrilis constituit classes, & ad primam *elementarium simplicem* refert, qui *exuperantia duntaxat caloris naturalis sit*, ad secundam, *ex putrescente materia prognatum*, ad tertiam, *malignum & perniciosum*. Quæ mens Fernelio in tradendis his caloris differentiis fuerit, vix Oedipus consequi potuisset, nisi in subsequente capite, ejusdem libri, tria summa genera februm, nempe *simplicis, putride, & pestilentis*, ex his caloris speciebus prognata, constituisset.

§. IV.

Ex omnibus his veterum opinionibus luculenter patet, illos, essentiam hujus morbi calorem esse voluisse, etsi absque certo, imo propemodum nullo fundamento. Calor enim præternaturalis semper quidem in febribus adest, unde etiam signum aliquod febris constituit, ex quo, cum aliis conjuncto, facile nominalem febris ideam componere quis possit. Sed quia non reliquam symptomatum febris syndromen, e. g. frigoris sensum, pulsus non naturalem, dolorem capitis, aliaque februm symptomata, exprimit, inde non pro hujus morbi essentia haberi debet, consequiturque, ex eo, veteres essentialem febris ideam a calore falso delumisse.

Calor falso pro essentia febris habetur.

§. V.

Perpexerunt istud jam dudam nonnulli ævi nostri

Recentiorum nonnullorum definitiones.

(S) Oper. Medic. Lib. I. C. I. P. 293. Edit. Ven. 1565.

ftri medicinæ professores celeberrimi, eamque ob rem etiam hanc Galenicam definitionem, aliam huius loco suppeditantes, rejecerunt. Inter hos illustris STAHLIVS (g) talem proposuit, scilicet *febrē esse salutarem conatum naturæ, quo, per motus secretorios & excretorios, materiam, corpori insensam, expellere nititur.* Quam autem, a dubio febrium sine, desumptam, multi admodum admittere dubitarunt, & argumentis impugnaverunt. Ideoque vir doctissimus IOANNES GODOFREDVS DE BERGER (h) professor ante aliquot annos Vitebergæ celeberrimus, erudite aduersus illustrem Stahlum disputavit, aliamque, si non omnibus absolutam numeris, tamen multo rei definiendæ convenientiorem, excogitavit, eamque ab arteriarum pulsu, calore præternaturali, & actionum læsione desumfit. Ita enim *febris inquit, est pulsus frequens & velox, cum mutatione caloris naturalis, actiones ledens.* Quæ quia a signis pathognomonicis, seu febribus propriis, nempe a pulsu arteriarum caloreque est desumpta, absurda utique non est, nominalisque febris definitionis nomine digna esset, si modo pulsus arteriarum semper & in omni statu, temporeque febrili frequens & velox deprehenderetur.

§. VI.

Qua ratione
definitiones
sint construenda.

In definitione genetica componenda, logici tres nobis regulas potissimum tradiderunt, nimirum

(g) in operibus medic.

(h) In dissert. de laude febris merito suspecta §. VI.

rum ante omnia modum, quo aliquid fit, in definitione esse exponendum: deinde notas, in definitione recensitas, aliis rebus competere non debere, nisi definito: tandem ut notæ recensitæ convenient etiam omnibus ac singulis, sub definito comprehensis speciebus, caute prospiciendum esse. Quia nunc hæ definitiones, in paragraphis præcedentibus prolata, non ita sunt compositæ, ut ex rationibus jam adductis patet, & logicorum regulæ postulant, quare recte agere videor, si ab illis discedo, deque commodiore atque aptiore sum sollicitus.

§. VII.

Meo iudicio, si febris realem dare definitionem velimus, nullibi alias modum, quo febris fit, deprehendimus, quam in sanguinis motu, qui a materia quadam, sanguini infesta, ita est turbatus, & depravatus, ut officium suum naturali modo, & structuræ corporis convenienter perficere non valeat. Docet istud pulsus arteriarum, qui semper præternaturaliter constitutus est, omnesque criticæ evacuationes febricitantium (1). In his enim malis constitutum si paulo attentius consideramus, contraque ea morbos etiam alios apud nos cogitemus, tunc in nullo alio sanguinis motum depravatum toto in corpore, nisi in febribus, observamus, adeo, ut quancun-

Realis febrium
definitio qua-
lis.

B

que

(1) e. g. si urinam febricitantium inspicias, nullo non tempore in illa deprehendes aliqua, quæ a naturali sanorum urina longe discrepant.

que is ipse corpus affligere coepit, exemplo percipiamus certo febris praesentiam, cujus essentiam indicat. Converti igitur semper oratio potest, ut dicere quis possit, ubi est sanguinis motus a materia quadam non naturali in toto corpore turbatus & depravatus, ibi febris est, & versa vice. Ideoque febris fiendi modum (k) sanguinis hunc in orbem motum in se complecti, & omnia ejus symptomata effigere, nullus medicorum facile in dubium vocabit. Neque adeo, si quis ea, quae proposita sunt, vera esse pronunciet, facile potest inficias ire, febrem esse motum sanguinis, a materia quadam, sanguini infesta, turbatum & depravatum.

§. VIII.

De nominali
februm idea.

Nominalem si quis desiderat, is exemplo BERGERI ab illis signis, quae hunc motum indicant, eique semper adsunt, neque usquam, quam in febris observari possunt, petere eandem debet, nimirum a pulsu praeternaturali, laesione actionum, tandemque calore praeternaturali, atque in eum fere modum concinnare, ut dicatur: *Febris est pulsus praeternaturalis*

(k) A sanguinis depravato turbatoque motu, commode omnia februm phaenomena explicari possunt, nullo etiam contradicente. e. g. Frigus, si tomentosae arteriarum extremitates a materia peccante obstruuntur, ac inde attritio globulorum motusque sanguinis non ita, uti deberet, peragi potest, extremitatesque sanguinem sufficientem non accipiunt, inde tunc spasmodica fibrarum cutanearum contractio, sensusque frigoris in anima oritur; Calor autem, si motus depravatus & turbatus & frequens & velox deprehenditur, unde major globulorum attritio & calor auctior.

lis, cum lesione actionum, & calore non naturali conjunctus. At si dicas, talem motum, talemque pulsum in omnibus pæne morbis observari, cogites velim, tunc vitium istud febri sociatum esse, quæ in medicorum scholis symptomaticæ nomen obtinuit, & tam frequens atque inimica humano corpori est, ut recte quorundam libris sit proditum, *nunquam quenquam, nisi violenta morte raptum, vitam amisisse sine febre (1).*

§. IX.

Definitione pertractata & posita, ad causas Morbi causæ
generales. quæ hoc morbi genus, hominibus frequentissimum, inducunt, transeamus. Quod si ergo generaliter causas perpendimus, tres nobis potissimum pathologia medica patefecit. Primam quidem proximam seu immediatam, inter quam & morbum, nulla alia intervenit; & est in febris idiopathicis, præternaturale quid sanguini ipsi inhærens, ejusque motum depravans, in symptomaticis vero, alter morbus; secundam, quam antecedentem & remotam dicunt, corporis aptitudinem recipiendæ variæ materiei peccantis indolem, prouti habitus & temperamenta subjectorum variarint, denotat; tertiam, occasionalem, quæ in vitæ genere & sex rebus non naturalibus est quaerenda. Quo nunc lector benevolus mentem meam de causis eo melius perspicere possit, specialem de febris referam casum.

B 2

Studio

(1) Huic sententiæ favent LOMMIVS *in Obs. l. I. p. 1.* & PRIMEROSIVS *de febris p. 1.*

Studioſus octodecim annos natus, temperamenti ſanguineo phlegmatici, a nimio halecis eſu, potuque cereviſiæ nimis copioſo, in febrem inciderebat intermittentem, quæ hunc fere in modum inceſſit. Poſtero, quam prædictis uſus eſt, die, artuum tenſionem & inprimis dorſi ſentiebat, quam capitis gravitas, cum laſſitudine corporis totius, ſubſequuta eſt, & hanc tertio tandem die primus paroxyſmus excepit, cum rigore ingruens, qui, priusquam decurreret periodum ſuam, vomitus ſubpuitoſo bilioſus ægrum urgebat, cui ſinem ſuperueniens calor mediocris faciebat, agmen claudente ſudore, minus tamen copioſo. Quarto poſt eſum die febris inducias ægro conceſſit, ſemperque poſtea, dum durabat, alterum, cum corpus exercuiſſet, diem, liberum ab acceſſione præſtabat, ſenis circuitibus deſinens. Quantum e Lommii obſervationibus medicinalibus edoctus fui, febrem hanc tertianam, ſed ſpuriam eſſe, agnoſcere debui: nam materia peccans ſubpuitoſa bile miſta fuit, quam cauſam proximam dico: cauſam antecedentem præbuit temperamentum ſanguineo phlegmaticum: occaſionalem, nimius halecis & cereviſiæ uſus. Ex qua relatione quiſque facile intelliget, quid ſibi velit, iſte cauſarum apud medicos ordo. Ideoque etiam curationem, quæ his cauſis oppoſita eſſet, in hunc fere modum inſtitui. Ante tertiam acceſſionem vomitorium dedi: quod conſtabat radicis ipecacuannæ granis XX & tartari emetici grano unico. Lubebam autem illud accipere ante paroxyſmum

finum hora una, præsumtis aliquot infusi theæ cyathis: cujus etiam usum singulis vomitionibus subjungendum suadebam. Hujus post usum vomitio facilis successit, & copiosior sudor, quam antea, accessionem finivit. Tandem electuarium febrifugum præscripsi, ex corticis Peruviani pulvere & flavedine florum chamæmeli vulgaris, singulorum tesquidrachma, cum sufficenti quantitate syrupi florum papaveris rhœados subigendis, admixtis oleorum destillatorum absinthii & caryophyllorum aromaticorum paucis guttulis. Hujus autem, quantum cultri cuspidi hæret, singulis bihoriis jubebam capere. Sexta accessio levissima, eademque febris finis exstitit.

§. X.

Primaria febris symptomata seu effectus, fe- De differentiis februm.
brem comitantes, calor est, atque frigus, inde vul-
gus das kalte und hîzige Fieber nominat. Verum
ut hæc vulgi februm in duas classes partito, mi-
nus adæquata, minusque sufficiens a medicis judica-
ta fuit, sic varii varias tradunt earum species, inter
quos multos reperies, qui ex quolibet fere diverso
febris symptomate novum febris genus confingunt.
Sed hi parum me movent: quoniam certus sum, ex
his infinitis propemodum febris differentiis, nul-
lam in artem salutarem manare utilitatem. Quum-
que secundum LEIBNIZII (m) principium indiscer-

B 3 nibi-

(m) Hoc principium demonstravit illustr. WOLFFIUS in *inslit. metaph.*

nibulum, nunquam absolute eadem febris dari possit, licet illi, quem fingendi talis libido incessit, unicuique febris, in unoquoque subjecto, aliud nomen imponere pulchrum videatur: quale exinde pretium operæ reportent, plane non video. Mihi illa ab invadendi modo desumpta divisio omnium maxime placet, quia a communi usu loquendi non multum discedit, facileque mente concipi, & omnes species commode in se comprehendere potest. Quam ob rem vulgo dictæ die fasten sub specie intermittentium, die hitzigen sub specie continuarum referam: principium ab intermittentibus sumpturus. Quarum paroxysmi, si ita redeunt, ut unus alterum e vestigio sequatur, febrem faciunt continuam: uti semitertianam, si unus paroxysmus continuæ, alter tertianæ intermittentis ægro molestus sit. Quam intermittentium variam accessionem, si ignorat ad praxin accedens medicus, non potest non febres, maxime inter se plerumque dissidentes, confundere, nec sine suo dedecore, & ægrotantis damno, ad quod genus tales accessiones sint referendæ, dubitare.

§. XI.

De febre intermittente.

Est autem febris intermittens, consensu omnium medicorum, quæ perfectam apyrexiam seu inter-

metaph. §. 686. & *BYLFINGERVS* in *dilucid. philosoph.* Cuius veritatem etiam ipsa quotidiana fati confirmat experientia.

terminationem, in qua corpus a febre liberum est, ægris indulget, & per intervalla diversis redit paroxysmis. Ejus duo (*n*) potissimum summa genera constitui possunt, quorum alterum tertiana, alterum quartana in se continebit. Atque hæc quidem ratione signorum inprimis inter se differunt, tempus vero a quo nomen habent, admodum parum ad illarum cognitionem & curationem confert.

§. XII.

Febris, a cujus uno ad alterum usque paroxysmum octo & quadraginta horæ numerari possunt, tertiana nominatur. Quæ si legitima seu exquilita esse debet, his signis sese prodit. Primo paroxysmo rigore morbosus agitur, qui ab uno ad alterum decrescit, post hunc vomitus seu alvus biliosa se edit, tandem calor copiosusque sudor paroxysmum finiunt. Quæ si ita sint, nonnunquam septimus paroxysmus feбри finem, solo exacto vivendi genere, absque observato medicamentorum usu, imponit. Materia igitur in tertianis veris peccans, biliosa deprehenditur.

§. XIII.

(*n*) In febrium divisione potissimum LOMMIVM in *observationibus suis medic.* sequor, qui hæc duo genera febrium intermittentium ita describit, ut paucas febres veras, multas contra spurias habeamus. De quotidiana intermittente, & ipse quidem facit mentionem laudatus auctor, sed quum hæc febris, ut monet, rara avis sit, & ratione signorum & materia peccantis parum, nisi quod quotidie ingruit, a quartana differat, commode sub specie quartanarum triplicatarum comprehenditur.

§. XIII.

De quartana
exquifita feu
vera.

At, quæ ab uno ad alterum usque paroxysmum, duas & septuaginta horas interjectas habet, quartana dicitur, hisque signis cognoscitur. In primis accessionibus, horror levis incidit, qui in sequentibus in vehementem rigorem usque accrescit, postea alvus seu vomitus, sed pituitosus, subsequitur, tandem calor, moderatior tamen quam in tertianis, & sudor, in aliquibus copiosus, unumquemque paroxysmum ad finem perducunt. Quibus patet materiam peccantem in quartanis esse pituitosam, morbumque hunc semper diu trahere (o). Reliquæ omnes inter-

mitten-

(o) Pituita si peccat in sanguine, ob visciditatem infitam minus solvi potest quam bilis, imprimis si cum viscerum labe quartanam inducit, sine qua tamen raro, auctorum observationibus, quartanam adesse perhibetur. Ideo facile quoque in hydropem transit, cum ob paroxysmorum copiam, corporis fibræ laxiores fiant, extendantur, tonumque naturalem amittant, ut deinde officium suum præstare nequeant, & materiæ viscidæ in spatiis suis hospitium concedant, quæ, ubi introit, stagnat, & per quotidianam similis materiæ accessionem, ejusdemque collectionem, hydropem generat. Utiq; si violenter suppressa, non fideliter ac patienter curata fuerit. Solent anti qui hanc febrem melancholico humori potius, quam pituitæ, tribuere. Sed quum ille humor, nisi sit pituita crassior & immobilior, haud possit intelligi quid sit, aut ubi hæreat, a plerisque hodie reprobatur. Quin non repugnaverim valde illis, qui aliquando hujus morbi causam non tam humoribus, quam toti solidorum compagi inhæ-
rere

mittentium species, quarum auctores fecerunt mentionem, ut sunt quintanæ, sextanæ, septimanæ &c. ad duas has classes commode referri possunt, quia, ratione paroxysmorum, aut de tertianis, aut de quartanis, aut de ambabus simul aliquid participant. Igitur etiam sub nomine spuriarum comprehendendæ, ab iisque denominandæ erunt, quibus verarum quam proxime accedunt.

§. XIV.

Febris continua, vulgo *das hitzige Fieber*, est, De febre continua in genere. quæ, a primo invasionis tempore, sine intermissione perpetuo corpora tenet, dum omnino desinit ac cessat. Dividiturque in continuam simpliciter talem seu continentem, & continuam remittentem.

§. XV.

Febris continua simpliciter talis seu continens, De febre continente. Græcis *σύνεχως*, est, quæ una tantum, eaque simplici accessione, sine remissione & intermissione ægrum exercet, usque dum ad finem decurrat. Ad hanc commode retuleris

C

I. Ephe-

rere docent: quod apparet in aliquibus, qui eo tempore, quo hac febre detenti fuerunt, in conspicuam proceritatem excreverunt, neque liberari antea potuerunt, quam corporis incrementum ad finem deductum fuit. Exemplum dat WIERVS in observ. pag. 40. aliudque mihi a D. D. PRAESIDE relatum est, juvenis, qui per XXXVI. menses quartana laborabat, & interea ultra integram ulnam nostratam extendebatur.

- I. Ephemeram five Diariam, quæ omnium mitissima febris est, & ultra diem, si legitima esse debet, non durat;
- II. Causum legitimum five summum gradum omnium febrium ardentium, inde Latinis febris ardentis nomine notum, qui calore igneo, totum corpus exurente, cum lingua sicca, crassa, subnigra, oreque arido, affligit corpora;
- III. Pestem, five summum gradum omnium febrium malignarum, acutarum contagiosarum, cum carbunculis atque bubonibus;
- IV. Febrem lacteam puerperarum, quæ tertia aut quarta plerumque die post partum, ante lactis in mammis expeditam secretionem, puerperas exercet.
- V. Haud raro, teste Lommio, febres etiam putridæ veterum, nobis inflammatoriæ dictæ, ut sunt pleuriticæ, Typhodes, qui erysipelas comitem habent, morbillosæ &c. ingruere solent.

§. XVI.

De febre remittenti continua illiusque divisione.

Febris continua remittens (p) seu periodica, Græcis *συνεχής* nuncupata, ea febris dicitur, quæ quidem semper adest, sed uno paroxysmo finito, remissionem præbet, i. e. quæ exacerbationis & remissionis tempora agnoscit, & per plures finitur paroxysmos

(p) De tempore remissionis & intermissionis, curiose *CELSVS*, *libr. III. cap. 3.* monuit prospiciendum, ne cum tempore remissionis confundatur, id quod intermittentibus convenit.

fmos. Dividitur, ratione durationis, in brevem & longam seu chronicam.

§. XVII.

Febris continua periodica brevis est, quæ quatuordecim intra dies ad finem properat, interdum tamen ad vigesimum & trigessimum usque diem extenditur (q). Ad hanc febrium classem pertinent:

- I. Causus illegitimus seu periodicus.
- II. Febres catarrhales.
- III. Omnes febres duplices atque triplices factæ ex intermittentibus, & semitertiana.
- IV. Febres putridæ seu inflammatoriæ, ut sunt eæ, quas Græco nomine *ἔξαρθμαρμῆς* adpellamus.
- V. Febres pestilenciales, &, ut multa in pauca conferam, fere omnes, paragrapho XV. prolata, ephemera & causo legitimo exceptis.

§. XVIII.

Febris continua longa seu chronica est, quæ sensim tardeque cursum absolvit suum, & per unum pluresque sæpe menses perdurat: ad quam referuntur,

- I. Hæctica vera seu tabes, diciturque alias febris lenta tabifica: quæ est consumptio corporis lenta, a quacunque causa, e.g. sudore colliquativo, feminis profluvio &c.
- II. Phthisis in genere ita dicta, quæ est lenta consumptio corporis ab ulcere interno, e. g. renum, uteri, hepatis, lienis &c. Quod si ab ulcere pulmonum

C 2

monum

(q) Princeps medicorum, illustris HOFFMANNVS noster, ad quadragesimum etiam prorogari eam posse, observavit.

monum veniat, in specie a medicis pthifis pulmonalis nuncupatur.

III. Omnes febres a mala nutritione ortæ, ut sunt cachexia, sive malus habitus corporis cum tumore, ab obstructione dependens, vel hepatis, vel lienis, vel hæmorrhoidum, vel mensium, qui aut emanent (*r*), aut interceptiuntur (*s*), aut suppressuntur (*t*).

§. XIX.

Quæ periodicæ & vagæ nuncupantur.

De periodicis in genere est notandum, quod, si illarum paroxysmi statis temporibus revertantur, licet unam aut alteram horam anticipent, aut postponant, periodicæ: si vero inordinate seu incertis diebus & horis ægrum affligant, vagæ seu erraticæ nuncupantur.

§. XX.

De benignitatis malignitatisque notione.

Omnia hæc februm genera, quia vel cum malignitate, vel benignitate ingruere possunt, inde aut malignæ, aut benignæ, nominari a practicis solent, quorum terminorum si explicationem addidero, non inepte facere videbor. Febrem vocant benignam, quæ solita sibi que simpliciter convenientia habet symptomata. Malignam vero appellat, si cum subita virium

- (*r*) Emanere dicuntur, si virginibus, menses nondum passis, ultra tempus pubertatis menstrualis purgatio emanerit.
- (*s*) At interceptiuntur menses, si fluere desinunt, & brevi post iterum fluunt.
- (*t*) Suppressionem mensum dicunt, si menses fluentes plane suppressuntur.

rium prostratione, sine causa manifesta, sub initium incidit, & magnitudo symptomatum morbo, ejusdemque temporibus, non respondeat. Alioquin neque calor, neque exanthemata, aliquid ad malignitatis notionem faciunt. Excipe carbunculos, si cum febre summe maligna, peste nimirum, sint conjuncti.

§. XXI.

De febrium, in primis acutarum, eventu sive De Prognosi. prognosi difficulter medicus aliquid certi prædicere potest, quia illi cum physico corpore, multis mutationibus obnoxio, res est. Inde qui in præfagiis ferendis cautum se exhibet, atque, ad quæsitâ, dubiis terminis respondere consuevit, ille suæ famæ optime consuluisse putandus est. Non enim immerito medicinæ conditor HIPPOCRATES (u) inquit. *Morborum acutorum non omnino certa sunt prædictiones, neque mortis neque salutis.* Sed curiosa & de futuris anxia plebs, omnium primo a medicis quærit, an ægrotus evasurus aut moriturus sit? Tunc igitur prudens medicus saltim, post indiciorum antecedentium & consequentium, tam animæ, quam corporis morboſi, accuratam perlustrationem & cognitionem, probabilem rei eventum declaret, ne & se, & artem, ludibrio exponat. Indicia autem signaque, ex quibus morbi eventus judicandus est, optime LOMMIVS (v) tradidit. Quare ne, si ea enumerare velim, actum agere, quod ajunt, videar, ad hujus perelegantem librum lectorem relego.

C 3

§.XXII.

(u) Sect. II. aphor. 19.

(v) In observat. medic. libro III. Edit. Wedel. anni 1739. p. 295. ad finem usque totius libri.

§. XXII.

De cura.

Curam si in genere spesces, ita instituenda venit, ut ante omnia, quicquid sanguinis motus depravationem efficiat, sollicitè quærat. Considerandum igitur, an morbus sit symptomaticus, aut idiopathicus, sique hoc deprehendatur, & vitium a se ipso, sine altero morbo, adest, ad indolem materiæ peccantis est attendendum, & deinde eo respiciendum, quomodo ad exitum præparare ac disponere, deinde eliminare eam ex corpore possit: & si natura quandoque viam quærit criticam, tunc non temere turbari, sed multo magis quantum fieri potest, in conatu laudato sublevari debet. Si est symptomaticus morbus, seu ab alio dependet, tunc ad morbum principem, tanquam ad febris causam, attendendum est: hic enim si tollatur, tollitur etiam febris. Sed & symptomatum est habenda ratio, si quod valde urgeat. Tandemque omnibus rite perspectis, remedia, secundum varietatem causarum, constitutionemque corporum & temperamentorum, unicuique sexui, ætati, & regioni convenientia, ex fontibus diætetis, pharmaceuticis, vel etiam chirurgicis sumta, præscribenda erunt. *Omnia vero, ut laudatus Senex (x) ait, secundum rationem facienti, si non succedant secundum rationem, non est transeundum ad aliud, manente eo, quod ab initio visum fuit.*

§. XXIII.

Epilogus.

Hæc sunt, lector benevole, generalia, quæ de febribus referre volui. Specialia si desideras, ea partim ex auctoribus in dissertatione allegatis, partim etiam ex aliis fide dignissimis scriptoribus addiscas necessum est. Quod super est, quam possum maxime rogo, velis laborum meorum primicias pro viribus ineuntis medici dijudicare, meque favore tuo dignum judicare. Vale.

(x) *Sectione II. apbor. 52.*

F I N I S.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

DOM. CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES,

Non nouum sane est, sed per duo millennaria,
quantum vestigia maiorum retro legere
conceditur, perpetuum in medicina, ut dispute-
tur de februm ortu & causis, & ut capita schola-
rum singula separatam sententiam ab aliis pronun-
cient, ceterosque doctores erroris postulent. Ac sa-
ne credo post mille annos, si medicina hominibus
curæ futura est, semper nouas esse prodituras opi-
niones, quarum auctores, si debili ingenio sunt, se-
rio credent, si callido & perspicaci, omni arte si-
mulabunt se credere & exploratum habere, quod
quidem cum ignarissimis sciant, sed, quam bene pos-
sunt, ad persuadendum apposito sermone in publi-

cum

cum emittant. Ego quidem, qui pridem studeo terminos certa cognitionis humanae & ignorantiae peruestigare, illis triginta & octo annis, quibus medicinae consecratus vivo, circa febres illud didicisse profiteor, quod in causa proxima, antecedente & procatarteticis, quantum ad medendum satis est, assequi possimus, sed a plena & omnibus numeris absoluta theoria longe absimus. Dices forte, quid igitur nobis deest? Ego vero respondeo: parum sane si medico nos pede metimur: sed si subtilitates requirimus, & circuituum rationes explicare suscipimus, omnia. Bene autem habet, quod his nemo medicus, humano generi officium praestans, indiget. Sentio igitur TECVM, qui, more veterum medicorum, non ultra has tres causas progredieris. Gratulor TVIS studiis, in quatuor celeberrimis academiis fideliter arti salutari impensis, & ut reipublica plurimum emolumentum afferant, ut ominor, ita serio apprecor.

Scribebam die XXIX. Augusti

clō lccc XLII.

Post casos hostes, sævique pericula belli,
Vt miles victor læta tropæa refert;
Sic etiam studiis, tandem cum laude peractis,
Et TE victorem doctus Apollo probat,
Præmia digna, TIBI dum cingit tempora laurus,
Vt TVVS ad cæli sidera crescat honos.
Gratulor hinc titulum Doctoris carmine læto:
Nam fies patrii stella corusca poli.

Hæc sunt, quæ gratulabundus adjeçit

A. C. BEZEL

Med.Cand.Opp.Rüigian.

SU prangst nun bald im rothen Hute,
Den Dir Ingea zugebacht;
Wie ist Dir wohl dabey zu muthe,
Da Dich ihr Recht zum Doctor macht?
Nicht wahr? Dein Herz vergißt die Sorgen,
Und denckt auf einen frohen Tag,
Und lacht, daß man Dich noch vor Morgen
Herr Doctor tituliren mag.

So recht, genieß von Deinem Fleiße
Die dir erwachsne süße Frucht,
Die Du mit Arbeit, Sorg und Schweiß
Bey Tage, wie bey Nacht, gesucht.
Die Mühe, so Du Dir gegeben,
Bestimmt Dir iest den reichsten Lohn,
Und lehret uns, ein solch Bestreben
Gereue keinem Muses-Sohn.

Geehrter Freund, Du hast das Glück;
Nun greif mit beyden Händen zu,
Und brauche seiner holden Blicke,
Nach vieler Last, zu Deiner Ruh.

D

GDt

Gott wird Dein Haupt mit Segenkränzen,
Wozu er schon die Zweige bricht :
Vergiß nur in entfernten Gränzen
Des Bundes unsrer Freundschaft nicht.

SAMVEL HAMBACH

Eperienfis Hung. Med. Cand.
Opponens.

Dum, dilecte mihi! medica bene doctus in arte,
Ingenii clari das documenta TVI;
Inquiris causas febris, medicamina profers,
Curari dextre qua ratione queat.
Iam nunc promeritam virtute, labore, coronam,
Decernit studiis magnus Apollo TVIS.
Numinis adfistat summi benedictio caëpris,
Quo TIBI succedant prospera quæque, precor.
Vade bonis avibus, sic TE ducente Minerva,
Plus TIBI mercedis, vita diesque dabunt.

*Accipe, Doctorande dignissime, amoris testificationem,
quam offert nobiliss. Tui nominis cultor obser-
vantissimus,*

SAMVEL PAVER

Poson. Hung. M. C. Oppon.

Sit, licet, infandum cuncti, contra omina, bellum,
Contra fata Deum, perverso numine, poscant;
Tela novent isti; clypeos & spicula tergant
Illi; committat, Tyrrhenis asper ab oris
Prælia, contemptor fidei, Mezentius; agmen
Lausus agat, dignus patriis qui lætior esset
Imperiis; ostendet equos, fatus Hercule saevo,
Sævus Aventinus, cinctam serpentibus, hydram,

Gestans;

Gestans; Tiburti linquant & mœnia fratres;
 Hisque superveniat, Volsca de gente, Camilla,
 Bellatrix, equites aptos prævertere ducens
 Vel rapidos, cursu, ventos celeresque sagittas,
 Quos nec terribilis magni Iovis ira, nec ignes,
 Nec Libyco superent, errantes monte, leones:
 TV tamen, heu, ZIERHOLD, quantum mutatus ab illis,
 Et tetrici Mavortis opes & munera temnis.
 Vna TIBI cura est, didicisse fideliter artes,
 Quæ possint mollire feros, & reddere doctos.
 Quin & Apollineos expertus rite labores,
 Quas habeant herbæ vires, usumque medendi
 Scis, quibus auxiliis febribus succurritur, item.
 Scilicet, ut Phœbi blandis agitatus in armis,
 Præmia percipias, opifer quæ mittit Apollo.
 Hæc TIBI, dilectos inter fors prima sodales,
 Conferri hocce die, grator. TE maximus orbis
 Conditor ex morbis jubeat portare triumphos.
 Tum TE perpetuo melior fortuna sequatur.

Sic applaudebat

SAMVEL CSERNANSZKY

Raicezio Trenchin. Hungar.

Gaudia magna paras, post tot discrimina rerum,
 Post fratris mortem, gaudia magna paras.
 Gaudia magna paras patri, matrique, forori,
 Affini, fratri, gaudia magna paras.
 Gaudia magna paras cunctis, TIBI sanguine junctis,
 In primisque mihi, gaudia magna paras.
 Nam viridi lauru cingit TVA tempora Phœbus,
 Ac TIBI pro merito summus habetur honos.
 Ergo jure suo veri testantur amici
 Gaudia, dum vivas, DOCTOR AMICE, vocant:

D 2

Inque

Inque TVAM multi certant potare salutem,
Proque illa læti plurima vota ferunt.
Gratulor hinc & ego magnum TIBI, frater, honorem,
Et precor, ex voto quo TIBI cuncta fluant.

Hæc proferante calamo adiecit

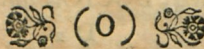
J. G. ZIERHOLDVS

S. S. Theol. Stud.

Soll meine Poesie auch Deinen Fleiß besingen?
Und soll die Bruder-Pflicht ihr Freuden-Opffer bringen?
So ist es ja gewiß, daß Du der Eltern Geist,
Nach vieler Traurigkeit, durch Deinen Ruhm erkreust.
Denn vormahls hörten sie nur Sterbe-Glocken klingen,
Ihr Herze mußte fast in tausend Stücke springen,
Als eine Trauer-Post (welch nagend Ungemach!)
Von ihres Sohnes Tod und schnellem Abschied sprach.
Nun aber ändert sich. Nach einem langen Weinen
Läßt Gott nun wiederum die Gnaden-Sonne scheinen,
Indem zu bessern Glück ihr Sohn und Musen-Freund
Sowohl im Doctor-Kleid, als Doctor-Hut, erscheint.
Mein Brüderlicher Wunsch, den ich vorjeho bringe,
Ist wohl aus treuer Brust; doch aber zu geringe;
Allein ich weiß es schon, Du nimmst denselben an,
Und weißt, er sey mit Gott und brüderlich gethan.
Zu Deinem Wohlergehn so Grund, als Stufen legen;
Und wehrt Hygea Dich, als ihren Priester, ein,
So magst Du ihr, und sie Dir selbst zur Zierde seyn.

Johann Gottlieb Zierhold

Al. Regio-El. Misenenfis.

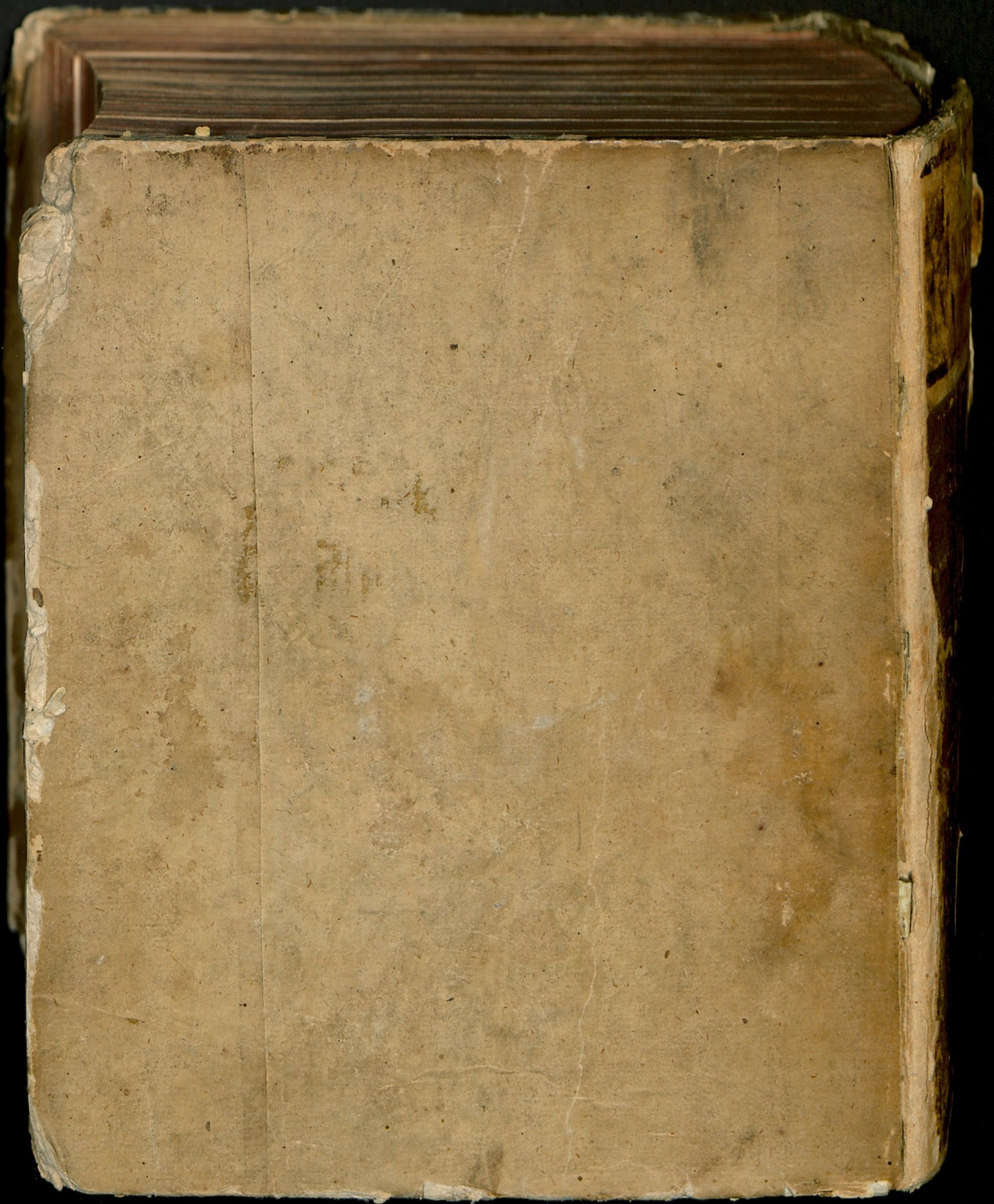
0046282

ULB Halle 3
002 828 103

Reho ✓

DISSERTATIONEM INAUGURALEM MEDICAM

GENERALIA DE FEBRIBVS TRADENTEM

PRAESIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINAE ELOQVENTIAE ANTIQVITATVM ET
PHILOSOPHIAE PROFESSORE PVBLICO
ORDINARIO

ACADEMIARVM IMPERIALIVM NATVRAE CVRIOSORVM
ET PETROPOLITANAE VT ET REGIAE SCIENTIA-
RVM SOCIETATIS BEROLINENSIS
SODALE

PATRONO ATQVE PROMOTORE SVO
AETATEM VENERANDO

PRO IMPETRANDO

GRADV DOCTORIS

A. d. SEPT. MDCCXLII.

H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET

A V C T O R

IOANNES GODOFREDVS ZIERHOLDVS

RAGOESENSIS-SAXO.

HALAE MAGDEBVRGICAE,

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

